

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОЕКТНЫХ ЗНАНИЙ И УМЕНИЙ У БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ ПТУЗ ШВЕЙНОГО ПРОФИЛЯ

Резюме

Проанализирован процесс формирования проектных знаний и умений специалистов швейного профиля во время конструкторской подготовки. Предложена безрасчетная методика конструирования для учебного процесса и процесса изготовления одежды на типовые фигуры 333 размероростов.

Ключевые слова: проектные знания, умения; педагог ПТУЗ, швейный профиль, конструкторская подготовка.

Т. М. Vasenok

THE FEATURES OF DESIGN KNOWLEDGE AND SKILLS FORMING IN THE FUTURE TEACHERS OF SEWING SPECIALIZATION VOCATIONAL SCHOOL

Summary

The forming process of design sewing professional knowledge and skills was analyzed during the design sewing training. The ready for certain size design methodics for typical figures in 333 length size were suggested for the learning process and the process of clothes making.

Key words: design knowledge and skills, a teacher of vocational school, sewing specialization, design sewing training.

УДК 37.013.74

О.К. Мілютіна

РЕЛІГІЄЗНАВЧІ НАВЧАЛЬНІ КУРСИ ЯК ЗАСІБ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ШКОЛЯРІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

У статті проаналізовано різні погляди на роль релігійно-освітньої освіти і релігійного виховання у полікультурній освіті школярів у середніх державних школах Великої Британії, визначено різні підходи до релігійного виховання у полікультурному і поліконфесійному британському суспільстві, схарактеризовано місце релігійно-освітньої освіти у Національному курикулумі Великої Британії.

Ключові слова: релігійно-освітня освіта, релігійне виховання, полікультурна освіта, полірелігійне суспільство, феноменологічний підхід, "позитивний плюралізм", "інтерпретивний" підхід, "емпіричний" підхід, "діалогічне" релігійне навчання, неофіційна навчальна програма.

Постановка проблеми. Релігія завжди займала й надалі займатиме чільне місце в системі цінностей багатьох культур. З найдавніших часів вона виконувала в суспільстві такі важливі функції як символічна легітимація життєвого ладу, формування колективних підсвідомих засад соціальної єдності, архетипів світосприйняття, мислення та поведінки. Вона впливала на світогляд людей, сакралізувала та забезпечувала моральні цінності, сприяла консолідації та стабільності спільнот у процесі їхнього розвитку [1, с. 162].

Ще Еміль Дюркгейм, аналізуючи суспільні функції релігії, зазначав, що вона є системою колективних уявлень, що виконує функцію згуртування суспільства, встановлення зв'язку між індивідом та суспільством або між групами та суспільством. Під таким кутом зору релігія постає як система інституційних норм, вірувань, цінностей, які тією чи іншою мірою поділяються всіма членами спільноти, що й підтримує її цілісність [1, с. 162].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні релігія має значення одного з найважливіших стабілізуючих та консолідуючих чинників у західному суспільстві. Європейські інтеграційні процеси, що супроводжуються розмиванням етнічних кордонів, міграцією населення, поступовою асиміляцією малих спільнот великими, послабленням традицій та самобутніх культурних звичаїв і боротьбою етнічних меншин за їхнє збереження позначаються і на релігійній сфері. І тому, замовчування релігійного фактора в навчальному процесі може призвести лише до негативних наслідків. Отже, знання і розуміння релігійних проблем мають бути серед основних знань, що ними повинні володіти громадяни полікультурного, полірелігійного суспільства.

Значенню релігійної освіти і виховання в сучасному педагогічному процесі приділяють значну увагу і вітчизняні, і зарубіжні, зокрема англомовні, дослідники. Так, значення релігії для духовно-морального розвитку людини, теоретичні проблеми релігійної освіти, особливості її впровадження в систему загальної освіти Великої Британії розглядаються в працях К. Баккера, Р. Голдмана, М. Грімміта, Р. Джексона, Дж. та К. Еррікерів, Д. Кіста, Е. Кокса, Т. Кулінга, Д. Куш, Г. Лоукса, М. Лайсестера, Е. Райта, Н. Смарта, Л. Френсіса, Д. Халла, К. Харта та ін. Серед українських учених, які досліджували ці питання – Н. Лавриченко, О. Лук'яненко, М. Палінчак, Г. Погромська, З. Таратайцев та інші.

Мета нашої статті – проаналізувати роль релігійної освіти і виховання як важливої складової полікультурної освіти школярів у навчальних закладах Великої Британії.

Релігійне виховання займає значне місце у навчальних програмах середніх шкіл багатьох європейських країн, і потенційно може багато зробити для полікультурної освіти. На думку українського науковця Н.М. Лавриченко, у сучасній європейській шкільній практиці переважає моральний і духовний

плюралізм як вияв демократизму, толерантності й вираженості щодо непередбачуваного розмаїття і складності людської реальності. Плюралістична реальність загострює і робить особливо нагальними пошуки моральних і духовних орієнтирів людського життя. І саме тому зростає поцінування релігії в сучасному європейському суспільстві, не зважаючи на формальне послаблення її офіційного статусу [2].

Ставлення освітян до ролі релігії та релігійного виховання з точки зору впровадження його в програму загальноосвітньої школи не є однозначним у різних країнах Європи. У багатьох європейських країнах цей навчальний предмет викладають фахівці з історії, соціальних предметів, громадянської освіти, а метою навчання є ознайомлення школярів з виникненням та історією релігії як суспільного феномена і світогляду, з різними видами релігій у світі, історією та розвитком релігійних конфесій власної країни, роллю релігії в житті суспільства й людини.

Релігійне виховання займає значне місце в навчальних програмах середніх шкіл таких європейських країн, як Австрія, Великобританія, Данія, Греція, Ірландія, Ісландія, Італія, Іспанія, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Португалія, Швеція, Фінляндія. У цих країнах держава не відокремлює церкву від школи, і наука про релігію викладається як окремий предмет. У Франції, Бельгії, Швейцарії та інших, державна школа офіційно відокремлена від релігії. Проте, такий програмний компонент, як історія релігій у європейській культурі, знайшов належне відображення в змісті предметів гуманітарного циклу. Деякі системи освіти впровадили позаурочні години для релігійного виховання. Зміст його має певні розбіжності, але в основному ґрунтується на основних релігійних писаннях, до яких належить насамперед Біблія [5, с. 26].

Як ми знаємо, британці дуже серйозно ставляться до питань релігії і релігійної освіти зокрема. Уроки з релігійного навчання завжди були в програмі школи. Але якщо до середини минулого століття релігійне навчання і виховання базувалось виключно на християнстві (англіканстві), то, починаючи з 70-х років XX століття в країні запроваджується неконфесійний полірелігійний підхід до цієї дисципліни, оскільки британський уряд вимушений враховувати зміни в соціальній структурі країни і брати до уваги релігійні потреби мігрантської частки населення.

Сучасна Британія вирізняється культурним, расовим, релігійним розмаїттям. На теренах цієї країни проживають нині християни, юдеї, мусульмани, буддисти та представники багатьох інших релігійних груп [3, с. 48]. Отже, релігійне питання було і залишається актуальним у контексті завдань збереження і підтримання у рівновазі культурного багатоманіття у спільноті. Відтак і на шкільну освіту покладається завдання з раннього віку готувати учнів до життя у поліконфесійному суспільстві, навчати їх розуміти і поважати право кожного сповідувати певну релігію, або не сповідувати жодної, бути атеїстом. Британські педагоги розглядають вивчення релігії як важливу складову суспільствознавчої та полікультурної освіти школярів.

Значна увага приділялась ролі релігії у навчальному процесі і її значенню для полікультурної освіти молоді у доповіді голови комісії, яка досліджувала питання, що стосувались освіти дітей з етнічних меншин, лорда М. Свенна "Освіта для всіх" (1985). Цей документ можна вважати засадничим для впровадження полікультурної освіти у школах Сполученого королівства, оскільки саме в ньому, на думку відомого британського політика Кейта Джозефа, була дана відповідь освітянської еліти на запити етнічно розмаїтого британського суспільства останньої чверті XX століття [9]. Одним з основних проблемних питань, які намагалась вирішити комісія лорда Свенна, було питання взаємовідносин школи і релігії. У доповіді пропонувалось застосовувати недогматичний, несектантський, феноменологічний підхід до релігійної освіти в школах. Комісія Свенна вважала, що саме такий підхід є "єдиним і найкращим засобом дати зрозуміти всім учням, незалежно від їхньої релігійної приналежності, природу релігійних вірувань, релігійний вимір людського досвіду і плюралізм релігійних поглядів у сучасній Британії" [9, с. 518]. Отже, у доповіді Свенна була відображена позиція освітянських кіл Британії того часу, що феноменологічний підхід до релігійної освіти найкращим чином відповідає цілям освіти у полікультурному постіндустріальному суспільстві.

Відомий англійський учений, автор багатьох праць з полікультурної освіти Мел Лайсестер стверджував, що "для багатьох освітніх закладів релігійне навчання проклало шлях до полікультурного розвитку" [12, с. 362], на думку іншого британського дослідника Стівена Біггера "релігійне навчання було серед найперших adeptів полікультурної освіти" [7, с. 12].

Професор університету Бат Деніза Куш відзначає важливість релігійної освіти для формування сучасного полікультурного громадянина. На її думку, роль релігійного навчання в системі полікультурної освіти багато в чому залежить від учителя. У своїй педагогічній практиці Д. Куш та її колеги застосовують підхід, названий "позитивним плюралізмом". Це неконфесійний підхід, який поєднує кращі надбання англійських педагогів у галузі релігійної освіти, які пропонують досліджувати релігійні традиції, сприймаючи їх з різних точок зору і без упереджень, навчати співчутливому розумінню цих традицій. Прихильники позитивного плюралізму сприймають його як удосконалення полікультурної освіти взагалі, оскільки знання релігій спонукає до роздумів над базовими віруваннями і цінностями людей, такими як природа людського буття, доля людини, природа і джерела знань. Воно включає трактування таких питань як расизм і права людини. При цьому підході релігії і культури вивчаються, враховуючи усю їхню

різнорозмірність і мінливість [8].

У Великій Британії існують й інші погляди на релігійне навчання. Так, при "інтерпретивному" (пояснювальному) підході Роберта Джексона релігії й культурні традиції розглядаються як різнорозмірні, мінливі, нечітко розмежовані, відзначається можливість їхнього впливу одна на одну. Р. Джексон попереджає про можливість стереотипізації, оскільки люди сприймають інші погляди, ґрунтуючись на власних віруваннях, знаннях і досвіді [11, с. 47-48].

Інший британський дослідник Майкл Грімміт наголошує на необхідності вивчати погляди учнів, їхні інтереси, ставлення, досвід. При його "емпіричному" підході досліджуються емоційний і пізнавальний виміри навчання, оскільки, на його думку, "само знання" (knowledge alone) не навчить позитивно відноситись до тих, у кого інші вірування і цінності, і не дасть можливості повною мірою показати свої [10].

Кок Баккер пропонує "діалогічне" релігійне навчання. Смісл такого навчання у діалозі між різними релігійними та нерелігійними традиціями. На думку вченого, школярі самі повинні визначитись, належать вони до якоїсь релігії чи ні. Таким чином цей підхід удосконалює міжрелігійне навчання, оскільки допускає, що учні можуть мати будь-які погляди на релігію і притримуватись будь-яких традицій у своїх віруваннях [6, с. 24].

Фахівці з Міністерства у справах стандартизації шкільної освіти (Ofsted) також визнають важливість релігійної просвіти в духовному, моральному, соціальному та культурному становленні і розвитку учнів. Водночас вони зауважують, що боротьба з расизмом, ксенофобією, екстремізмом упередженістю щодо релігійних вірувань та поглядів, повинна супроводжувати релігійне навчання в кожній школі [13].

На сьогодні релігійне навчання є однією з обов'язкових дисциплін у державних школах сучасної Великої Британії. Однак, і нині в державі не існує обов'язкового загального навчального плану. Натомість шкільні релігієзнавчі навчальні курси запроваджуються здебільшого з ініціативи регіональних відділів освіти, які й опікуються розробленням відповідних навчальних планів. Нині в британських закладах загальної середньої освіти чинні близько ста п'ятидесяти узгоджених з Міністерством освіти програм з релігійного навчання [4, с. 65].

Враховуючи те, що місцева влада самостійно визначає значущість вивчення школярами світових релігій і найчастіше вибір робиться на користь тих релігійних течій, до яких належить більшість населення, уряд у 2010 році запропонував прийняти єдину неофіційну навчальну програму (Non-Statutory Guidance) з релігійної освіти для всієї країни. Згідно з якою, релігійна освіта в державних школах Великої Британії, на відміну від конфесійних, полягає переважно у наданні учням знань про світові релігії, їхню роль в історії людства. Так, знання християнської релігії є дуже важливим, на думку англійських учителів, для розуміння учнями історії власної країни та її звичаїв. А вивчення школярами юдаїзму, ісламу, сикхізму, індуїзму необхідне для розуміння і прийняття культурного багатоманіття у соціальному оточенні і в світі загалом. Крім того, заохочується вивчення релігій національних меншин Великої Британії таких, як джайнізм, зороастризм, бахаї [14].

На думку англійських педагогів, вивчення різних релігійних традицій, має бути інтерактивним. З цією метою доцільно і необхідно організовувати зустрічі та бесіди учнів з людьми, які сповідують різні релігії і належать до різних культур. Такі заходи покликані допомогти дітям досягнути світ, іншого, інакшого, навчитися приймати його таким, яким він є. У цьому контексті релігійне навчання постає важливою складовою і засобом полікультурної освіти школярів. Воно надає учням змогу дізнатися про історичні та культурні передумови виникнення тієї чи тієї релігії, про те, яким чином релігії співіснують та взаємодіють у сучасному світі. Вивчаючи релігійні вірування, релігійні вчення, спосіб життя віруючих, учні дізнаються про природу релігійних відмінностей і подібностей, розмірковують над фундаментальними проблемами сучасного світу. Опановуючи крос-релігійні теми, школярі з'ясовують, що існує чимало проблем, що об'єднують людей, але є й такі, вірування і цінності, що можуть їх розділяти і навіть спричиняти конфлікти та протистояння. Озброювати дітей досвідом та умінням оминати подібні ситуації, зберігаючи власну культурну ідентичність, – найважливіше завдання школи.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що релігійне навчання є невід'ємною складовою полікультурної освіти в школах Великої Британії. Її специфіка полягає в наявності двох основних шляхів реалізації "learning about religion" (надання знань про релігію) та "learning from religion" (навчання в релігії) та варіативності змісту, що залежить від узгоджених програм, затверджених на місцевому рівні. Релігійна освіта технологічно відпрацьовується завдяки використанню як традиційних форм навчально-виховного процесу (урок), так і специфічних для даного напрямку (екскурсії, презентації, відвідування місць богослужіння різних конфесій, концертів духовної музики, музеїв, виставок тощо). Не до кінця вирішеними проблемами релігійної освіти, що потребують постійної уваги з боку уряду Великої Британії, є запровадження загальних для всієї країни освітніх стандартів у цій галузі шкільного навчання.

Безперечно, виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів, пов'язаних з реалізацією полікультурної освіти в середніх школах Великої Британії. Перспективним, на наш погляд, є дослідження ролі сучасних іноземних мов у формуванні полікультурного світогляду британських школярів.

Література

1. Лавриченко Н. М. Педагогіка соціалізації: європейські абрисы / Н. М. Лавриченко. – К. : ВіРА ІНСАЙТ, 2000. – 442 с.
2. Лавриченко Н.М. Школа і релігія в третьому тисячолітті: європейський контекст /Наталія Лавриченко // Шлях освіти. – 2002. – № 4. – С. 19-23.
3. Мілютіна О.К. Полікультурна освіта школярів у Великій Британії : [монографія] / О. К. Мілютіна. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – 192 с.
4. Погромська Г.І. Релігійна освіта в школах Англії: зміст та основні шляхи реалізації / Погромська Г.І. // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – № 3(16). – С. 64-68.
5. Таратайцев З.З. Релігійне виховання в освіті європейських країн / Здіслав Таратайцев // Шлях освіти. – 2001. – № 2. – С. 25-28.
6. Bakker C., Griffioen K. (2001) Religious Dimension in Intercultural Education: Theory and Good Practice. Dutch University Press, 168 p.
7. Bigger, Stephen (1995) Challenging Religious Education in a Multicultural World. Journal of Beliefs and Values, 16 (2). pp. 11-18.
8. Cush D. Potential Pioneers of Pluralism : the Contribution of Religious Education to Intercultural Education in Multicultural societies // DISKUS. – 1999. – Vol. 5. – Режим доступу до журналу: <http://www.uni-marburg.de/religienswissenschaft/journal/diskus>
9. Department of Education and Science (DES). Education for All (The Swann Report: final report of the Committee of Inquiry into the Education of Children from Ethnic Minority Groups, Cmnd 9543 Her Majesty's Stationary Office), London : HMSO, 1985. – 502 p. – Режим доступу : <http://www.educationengland.org.uk/documents/swann/swann00.html>
10. Grimmit, Michael (2000), "Contemporary Pedagogies of Religious Education. What are They?" in Michael Grimmit, ed., Pedagogies of Religious Education. Case Studies in the Research and Development of Good Pedagogic Practice in RE, Great Wakering, England : McCrimmons Publishing, pp. 24 – 52.
11. Jackson R. Religious Education: An Interpretive Approach / R.Jackson. – London : Hodder and Stoughton, 1997. – 186 p.
12. Leicester M. Antiracism versus the new multiculturalism: moving beyond the interminable debate // in Lynch, J., Modgil, C. & Modgil, S. (Eds) Cultural Diversity and the schools: Equity or Excellence? Education and Cultural Reproduction. – London : Falmer, 1992. – pp. 358-374.
13. OFSTED. The Impact of New Agreed Syllabuses on the Teaching and Learning of Religious Education. London : HMSO, 1997. – 84 p.
14. Religious education in English schools: Non-statutory guidance 2010 – Режим доступу: <http://www.education.gov.uk/schools/teachingandlearning/curriculum/secondary>

О.К. Милутина

РЕЛИГИЕВЕДЧЕСКИЕ УЧЕБНЫЕ КУРСЫ КАК СРЕДСТВО ПОЛИКУЛЬТУРНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ШКОЛЬНИКОВ В ВЕЛИКОБРИТАНИИ

Резюме

В статье проанализированы различные взгляды на роль религиоведческого образования и религиозного воспитания в поликультурном образовании школьников в средних государственных школах Великобритании, определены различные подходы к религиозному воспитанию в поликультурном и поликонфессиональном британском обществе, охарактеризовано место религиоведческого образования в Национальном kurikulumе Великобритании.

Ключевые слова: религиоведческое образование, религиозное воспитание, поликультурное образование, полирелигиозное общество, феноменологический подход, "положительный плюрализм", "интерпретивный" подход, "эмпирический" подход, "диалогическое" религиозное обучение, неофициальная учебная программа.

О.К. Milutina

RELIGIOUS TRAINING COURSES AS A MEANS MULTICULTURAL EDUCATION STUDENTS IN GREAT BRITAIN

Summary

The paper analyzes different views on the role of religious education in multicultural education of pupils at state secondary schools of Great Britain, defines various approaches to religious education in a multicultural and multi-faith British society, characterizes the place of religious education in the National Curriculum.

Key words: religious education, multicultural education, multi-faith society phenomenological approach, "positive pluralism", "interpretive" approach, "empirical" approach, "dialogical" religious education, non-statutory guidance.